

Bez skrivanja i tajni

Znanstvenica i spisateljica Ivana Lovrić Jović, prema čijem je romanu 'Vidi kako Lokrum pere zube' napravljena predstava i izvedena na Dubrovačkim ljetnim igrama, govori zašto se tim djelom odlučila potpuno razotkriti i ispričati sve o poremećaju prehrane s kojim se borila devet godina

razgovarao SRDAN SANDIĆ
fotografije MARKO TODOROV/CROPIX

Ivana Lovrić Jović (54), pjesnikinja, prozaistica i znanstvenica, čije je prvo prozno djelo "Vidi kako Lokrum pere zube" izvedeno trećeg dana Dubrovačkih ljetnih igara, oduševila nas je svojim ljubavima i životnim posvećenostima - prema pokojnom ocu Josipu, suprugu Dragi (57), sinovima blizancima Roku i Ruderu (19), kćeri Mauri (22), studen-

tici psihologije, kao i prema jezičnoj baštini i kvalitetnoj literaturi.

Iako rođena u Rijeci, gdje je prvo progovorila talijanski, a tek potom hrvatski, kao malo dijete stigla je u očev Dubrovnik - a otamo otišla s 18 godina na studij u Zagreb. "Vidi kako Lokrum pere zube" u fokusu ima oca, kao stožerni lik i kao temu obradenu finim književnim tkanjem, ali tu je i Grad koji

Scena iz predstave: Sandra Lončarić kao Ivanina majka Lunette i Perica Martinović kao Dubrovčanka

je protagonist, a ne samo scenografija. Otac joj je bio ugledni Dubrovčanin, dr. sc. Josip Lovrić, profesor emeritus, doktor brodogradnje, utemeljitelj Sveučilišta u Dubrovniku, rektor Sveučilišta u Splitu, član i jedan od osnivača HATZ-a u Zagrebu te član francuske Académie Européenne u Parizu. Uz to, bio je dramski pisac, koji je objavljivao pod pseudonimom Jozo Lovrić Jadrijev.

Druga stožerna figura u autoričinu životu suprug je Drago Jović (57), poduzetnik podrijetlom s otoka Lopuda. Upoznali su se u Dubrovniku, kad je došao na odmor iz Londona u kojemu je tada živio devet godina. Ljubav im nije dala izbora te su životni put nastavili u Zagrebu jer se Ivana samo tamo mogla baviti onim područjem znanosti koje je željela: istraživanjem dubrovačkog govora, jezikoslovljem, leksikografijom... S Dragom i troje djece živi u dizajnerski profinjeno uređenom stanu koji je uz to okružen zelenilom zagrebačkog Tuškanka.

Predstava "Vidi kako Lokrum pere zube" adaptacija je njezina istoimenog romana, koji je dramatisirala Marijana Fumić. "Izvela je čudesan spoj mojih rečenica iz knjige", kaže Ivana Lovrić Jović.

Ovo djelo nastalo je uz znanstvenu karijeru i nakon brojnih objavljenih znanstvenih radova: otkud potreba za još pisanja?

- Pisanje mi dolazi kao primarna potreba. No, često se takve potrebe mogu ostvariti kasno, jer u međuvremenu treba djelovati funkcionalnije. Drugim riječima, s ovom ►

INTERVJU

vrstom pisanja morala sam apstinirati dok sam se posvećivala obrazovanju, znanstvenom radu, radanju i podizanju troje djece. Objavljivala sam druge knjige, znanstvene monografije nastale iz istraživanja starijega dubrovačkog govora, objavljivala sam radove u časopisima - pa se može reći da sam uvijek nešto pisala. Neka djeca iz susjedstva zapamtila su me kao 'onu koja piše knjige'. Ali, knjige su u mojoj struci samo dio obavljena posla, nije sav rad u znanosti ukoričen i te se knjige pišu sporošću stare kornjače jer je u njima gotovo svaka riječ rezultat istraživanja. Istina, ostajalo mi je katkad u danu nekoliko sekundi da stanem, a tada su nastajale pjesme, mahom kratke, hermetične... No kad sam obavila najvažnije životne zadatke, a danas su mi sva djeca punoljetna, osvojila sam vrijeme za veliku ljubav - pisanje proze i objavljivanje već napisane poezije. Prvi roman posvetila sam onome što je hitno moralo van - osobnim iskustvima koja su me izgradila. Čovjeka grade nelijepa iskustva pa je roman bremenit njima. Ne kao inventar nepoželjnoga nego kao zapis o tužnome koje dovodi do produhovljenosti.

Što je bilo najškakljivije ispisati u ovom autobiografskom djelu, a potom i postaviti na scenu?

- Ono što znam da drugi kriju i da ih te tajne urušavaju. U mojoj obitelji nije bilo tabua i to je bio preduvjet za iskreno pisanje - primjerice, o mom devetogodišnjem iskustvu poremećaja prehrane koji je doveo do disfunkcije organizma. Nadam se da će to štivo pronaći oči koje ga trebaju jer znam da je mnogo mladih u tom paklu i znam da roditelji ne mogu shvatiti što se točno događa. Nisam nigdje naišla na zaokruženu ispovijest o bulimiji iz prvoga lica, dok je mnogo stručnih tekstova o tome. Poglavlje ima sretan kraj bez ijedne riječi fikcije.

Nakon nekoliko dana čitačkih proba radi kojih sam otputovala u Dubrovnik osjećala sam se uzneseno. Tad sam prvi put čula tekst i vidjela da je putovanje krenulo odlično, dobrim dramskim tekstom. Dvadeset dana poslije posjetila sam ih na tri cjelodnevne probe i iskusila odličnu režiju koja je dobro prenijela suptilnu atmosferu iz romana: glumci su mi nadahnuto doveli pred oči pokojne roditelje i baku, a kazališne su daske nakon proba bile skliske od suza. Bila sam u čudu. Je li moguće da je tekst tako moćan? Onda su zadnji dan došli kostimi. Veličanstveni, a odmjereni. Scenografija je pun pogodak, videoprojeksije su doslovno nizovi pogodaka, rafalna paljba... Glazbu čine pjesme spomenute u romanu i pozadinski zvukovi i melodije stvorene za ovu priliku. Neću tekst opterećivati zahvalama mnogim sudionicima te čarolije, ali spomenut ću one bez kojih je ne bi bilo: izdavačku kuću Vuković i Runjić koja je roman objavila te redatelja Paola Tišljarića koji ga je pročitao i poželio pretvoriti u predstavu.

Prvi roman posvetila sam onome što je hitno moralo van iz mene - osobnim iskustvima koja su me izgradila. No, kako čovjeka grade i nelijepa iskustva, roman je bremenit njima

Ivana sa suprugom Dragom, poduzetnikom, kćeri Maurom te blizancima Ruđerom i Rokom živi na zagrebačkom Tuškancu

Je li se teško ogoliti pred dubrovačkom publikom?

- Jest. Ali nisam se pitala koliko je teško, nego koliko je važno. Za mene i za druge. Imam neku neiscrpu potrebu govoriti istinu, nadajući se da ću tako podići tuđu svijest, kako u odnosima s prijateljima tako i s nepoznatim ljudima koje radije doživljam prijateljski nego urotnički. Ponosna sam na naivnost koju sam uspjela zadržati i u pedesetim godinama.

Zašto ljudi žele da je autor "istinit"?

- Jer im se čini da je istina vjerojatnija u pripovijedanju o nečemu što se dogodilo. A tu je laž još potrebna, kao samoobrana ili kao samoobmana. Isto tako, čista fikcija omo-

gućuje голу istinu preodjevenu u izmišljaj. Rekla bih da je u mom romanu treći slučaj - istinom o istini. Sad pišem biografski roman. Priču o tuđoj stvarnosti, biografskoj, ali osjećaji su moji jer mi osoba koja mi pripovijeda svoj život ne iznosi osjećaje nego činjenice. Dok god romane ne piše razvikana umjetna inteligencija, nečija je istina u njima gola i željna razumijevanja.

Imate troje djece - je li roman i njima svojevrsno pismo upute, kako (ne) živjeti?

- U svakoj sam rečenici bila svjesna odgojne sastavnice svojih ispisanih misli. Pišući roman za javnost, poručivala sam svojoj djeci kako mislim da je u redu živjeti. Kako mislim da je zdravo živjeti, a to podrazumijeva odnos

prema sebi i prema drugima. Kako biti obazriv, a postavljati zdrave granice. Kako otkriti istinu o životu u svijetu punom imitacije i manipulacije. U svijetu punom ljudi koji su proizvod neosvijestjenih roditelja.

S obzirom na to da ste napravili svojevrsnu anamnezu mikro zajednice - obitelji, što ste naučili o sebi i svojim praksama majčinstva?

- Da nisam ostvarila majčinstvo, ne znam tko bi mi bili uzori. Od svoje djece svakodnevno učim o zdravim reakcijama i zdravim pogledima na svijet. Možemo o jajetu i kokoši, jer tu smo djecu formirali suprug i ja, kroz genetiku i kroz ponašanje. Roditelji su najvažnija sastavnica svijeta. Ne političari. Nego ljudi koji stvaraju druge ljude koji će tvoriti budućnost.

Što ste uvidjeli o Gradu i sebi u Gradu?

- Grad se mijenja u jednom smjeru, ja u drugom. Iz toga sam se razloga razišla sa svojom prvom dugogodišnjom ljubavi, u trenutku kad je ljubav bila najjača. Svatko od nas volio je, hvala Bogu, više sebe pa se nismo mogli odreći sebe u ime drugoga. Da jesmo, zauvijek bismo se međusobno optuživali provodeći tuđi život. Dubrovniku sam posvetila dugogodišnje obrazovanje i cjelokupan rad u znanosti, jer ga volim, a volim i znanje. On mi uzvraća kako zna i umije, a trenuci u kojima se u njemu osjećam kao stranac ugodni su kao što je turistu ugodno upoznavanje novih zemalja. Samo što ja tad upoznajem unutar nja neistražena prostranstva. Nije mene lako iznervirati.

Obitelj je najkrhkija platforma s velikom, recimo to tako, stoljetnom propagandom - što je intimno zapravo teško u njezinoj dekonstrukciji?

- Bračni je odnos najteži zamisliv ljudski odnos. Zato što kroz njega gradimo sebe osvještavajući vlastite oštećenosti. A svako se takvo otkriće ne događa u idiličnom trenutku nego u žestokoj borbi i ne događa se na početku veze nego u dugim vezama. Dugogodišnji odnos s istom osobom, a ne mora to biti formalno brak, ima smisla ako smo otvoreni, poštenu i predani otkrivanju istine. Obiteljski odnosi proizašli iz lošeg odnosa roditelja, iz lošeg odnosa svakog roditelja sa sobom i s obitelji iz koje je došao nužno su loši. Na njima se može raditi, ako se želi i ako se ima hrabrosti. Mnogo je psihologijske literature o obiteljskim odnosima. S razlogom.

Možemo li si oprostiti izostanak sretnih prošlosti?

- Možemo, uz psihoterapeuta. Nagrada je oprost, odbacivanje grbe na leđima, lakoća u koraku prema svakom budućem trenutku, prohodni dišni putevi, bolji odnos sa sobom i partnerom i mogućnost da kao roditelji zadržimo što više od onoga savršenstva s kojim se svako dijete rada. ■